

INOVACE V MALÝCH A STŘEDNÍCH FIRMÁCH

Závěrečná zpráva

9/2020

AMSP ČR

ASOCIACE MALÝCH A STŘEDNÍCH
PODNIKŮ A ŽIVNOSTNÍKŮ ČR

ČESKÁ
spořitelna

GAME CHANGERS

VÝZKUMNÉ POZADÍ

Asociace malých a středních podniků ČR sdružuje na otevřené, nepolitické platformě malé a střední podniky a živnostníky i jejich organizace z celé České republiky. Kromě návrhů legislativy se zabývá také tématy jako je export, inovace, financování či vzdělávání.

Ve spolupráci se svými partnery AMSP ČR průběžně realizuje projekty cílené na aktuální otázky ve své oblasti působení, podporované výzkumy trhu.

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jak podnikatelské subjekty pohlíží za dnešních podmínek c-19 na **inovace v malých a středních firmách.**

METODIKA

**Metoda
výzkumu**

CATI (telefonické dotazování)

**Cílová
skupina**

**Majitelé, jednatele, ředitelé malých
a středních podniků o velikosti 4-250 zaměstnanců**

Rozdíly mezi rodinnými a ostatními firmami komentovány v případě statistické významnosti na hladině 95 %

**Velikost
vzorku**

300 firem, sběr proběhl 8-16.9.2020

**Výzkumný
nástroj**

Strukturovaný dotazník o délce cca 8 minut

HLAVNÍ ZÁVĚRY

HLAVNÍ ZÁVĚRY

Firmy ani v současné době c-19 neplánují přestat s investicemi do inovací.
Více než 90 % nějaké investice plánuje. Nejčastěji jde o plány na technologické inovace.

Zároveň firmy plánující investice často říkají, **že negativní vývoj situace kolem Covid-19 by mohl jejich plány zpomalit.** 45 % firem plánujících investice sdílí tuto obavu.

Firmy jsou v současné situaci pod tlakem a není tolik prostoru pro rozvojové aktivity - **Covid-19 tak zpomaluje ve firmách proces digitalizace/automatizace.**

Polovina firem se domnívá, **že zodpovědnost za výpomoc firmám v současné situaci náleží státním subjektům.** Naopak jen čtvrtina by očekávala výpomoc od bank.

Rodinné firmy se ve financování inovací oproti ostatním **více spoléhají na bankovní úvěry a méně na dotace.**

INOVAČNÍ PLÁNY FIREM

DRTIVÁ VĚTŠINA FIREM PLÁNUJE V PŘÍŠTÍCH 12 MĚSÍCÍCH INOVOVAT. NEJČASTĚJI DO TECHNOLOGIÍ A ZJEDNODUŠOVÁNÍ ADMINISTRATIVY.

V jakých oblastech plánujete v příštích 12 měsících inovace?

v %

		Obrat společnosti	
		Do 30,99 mil. Kč	31 mil. Kč a více
Technologie	41	38	45
Administrativa	34	32	36
Produkty	27	29	25
Způsob prodeje	27	30	22
Vzdělávání	27	24	28
Výrobní proces	26	21	33
Žádné investice neplánujeme	6	8	3

Komentář AMSP ČR:

Jedná se o klasický vývoj – firmy vědí, že stagnaci si dovolit nemohou, ale bohužel v posledních letech investice do inovací brzdily nelogicky vysoké mzdy a nedostatek schopné pracovní síly. I proto stále nedosahujeme plně úrovně Rakouska nebo dokonce Německa. Do firem, které neměly dostatečný investiční polštář, nyní vtrhlo korona-období, kdy nejistota je jedinou jistotou. V takové době je logické, že firmy dvojnásob zvažují jakékoli investice, tedy i ty do inovací. U nich však současně vědí, že – pokud se povedou - jsou cestou, jak z krize aspoň trochu ven. Nestabilita však může pozastavit inovace a procento firem, které neplánují žádné investice, zvýšit až k 20-30 %.

Q1. V jakých z následujících oblastí plánujete v příštích 12 měsících inovace?

N=300/168/126

INOVACE BUDOU NEJČASTĚJI SMĚŘOVAT NA CELKOVÉ POSÍLENÍ KONKURENCESCHOPNOSTI A ROZŠÍŘENÍ PRODUKTŮ A SLUŽEB.

Jaký je cíl inovací? v %, báze firmy plánující inovace

		Obrat společnosti	
		Do 30,99 mil. Kč	31 mil. Kč a více
Celkové posílení konkurenceschopnosti	52	49	55
Rozšíření sortimentu produktů/služeb	46	47	45
Půjde o pravidelnou investici do rozvoje firmy a vývoje vašich produktů/služeb	30	27	34
Automatizace /digitalizace ve firmě	29	26	32
Řešení nedostatku odpovídající pracovní síly	27	24	30
Vstup na nové trhy	17	20	13

Komentář AMSP ČR:

Je zřejmé, že trh se zmenšil a spotřeba mírně klesá, i spotřebitelé vyčkávají, jak se situace vyvine. Firmy to vede k nutnosti přemýšlet, jak pokles vyvážit, jak získat konkurenční výhodu. Celá řada z nich se proto skutečně – opět logicky – soustředí na horizontální i vertikální rozšíření produktového portfolia. Ukazuje se tak strategie „předjetí“ konkurence v horších dobách chytrou investicí a přípravou na delší rozvojovou trajektorii.

Q2. Jaký je cíl vašich inovací?
N=282/154/122 (báze firmy plánující inovace)

PŘIBLIŽNĚ TŘETINA FIREM PLÁNUJE PRO INOVACE VYUŽÍT BANKOVNÍHO ÚVĚRU, JEDNA ČTVRTINA PLÁNUJE VYUŽÍT DOTACE.

Jak budou inovace financovány? v %, báze firmy plánující inovace

		Obrat společnosti	
		Do 30,99 mil. Kč	31 mil. Kč a více
Vlastní zdroje	79	77	84
Bankovní úvěr	35	32	38
Dotace	27	27	25
Mezifiremní půjčka	7	6	8
Zahraniční kapitál	3	1	6
Vstup českého investora	3	3	2

Komentář AMSP ČR:

Na rozdíl od investic například do rozšíření strojního vybavení nebo budov, které firmy masivně financují z externích zdrojů (zejména bankovní úvěry), je tomu u inovací, zdá se jinak. Jde o to, že inovace má mnoho forem, a některé z nich jsou možná i pro banky hůře uchopitelné – alespoň tak to firmy vnímají. Jde například o investice do inovace procesů, nebo částečné digitalizace. U dotací je zase nevýhodou, že firmy takovou investici musejí plánovat dlouhodobě, dobře načasovat a pak se „trefit“ do požadavků dotačního titulu. Obdržení dotace také vyjadřuje určitou kvalitu projektu, business plánu inovace, ROI apod.

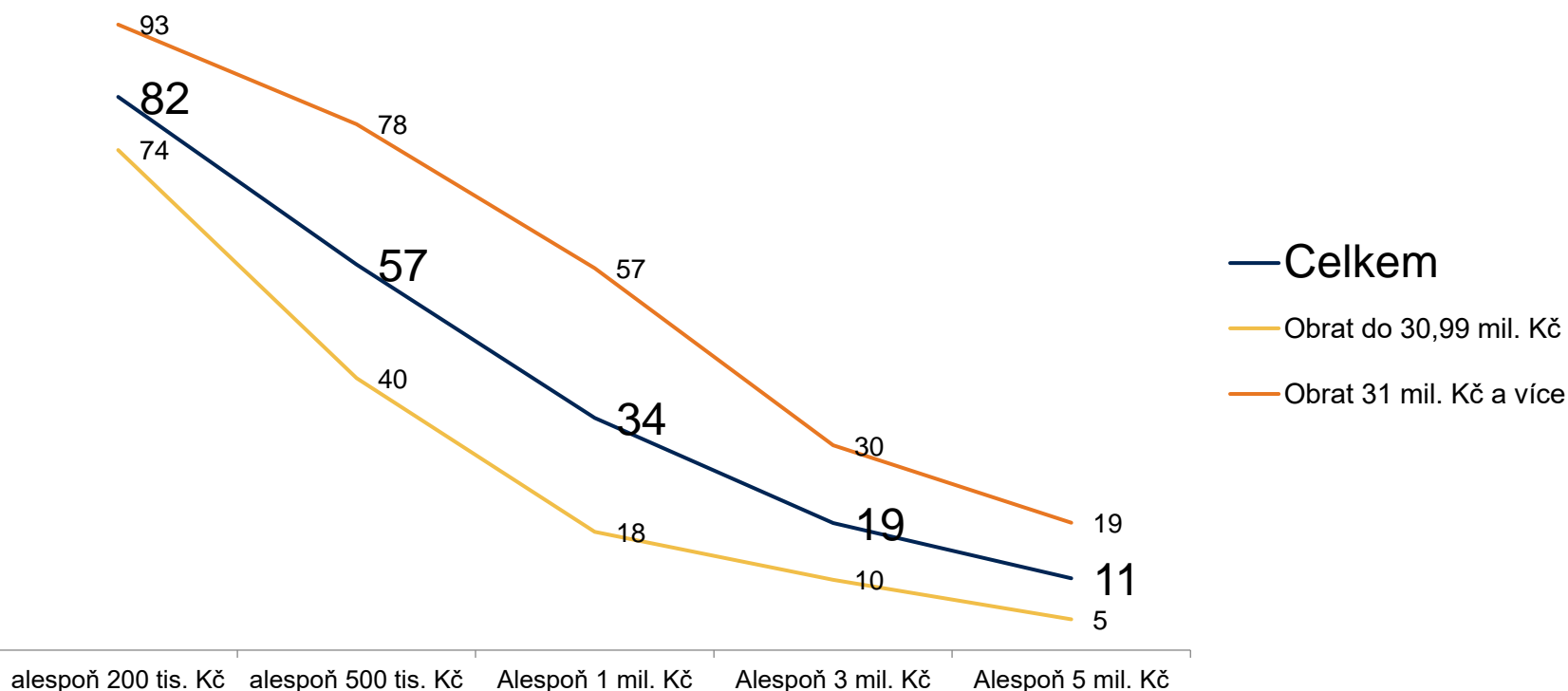
Q3. Jakým způsobem budete inovace financovat?
N=282/154/122 (báze firmy plánující inovace)

Rodinné firmy hodlají častěji využívat bankovní úvěry, naopak tolik nespolehají na dotace.

VĚTŠINA FIREM PLÁNUJE INVESTICE VE VÝŠI ALESPONĚ 500 000 KČ. FIRMY S VYŠŠÍM OBRATEM PLÁNUJÍ INVESTOVAT VÍCE.

Výše plánovaných investic v příštích 12 měsících v %, báze firmy plánující inovace

Komentář AMSP ČR:

Uvedené sumy odpovídají segmentu a je logické, že se do značné míry odvíjí od obrátu firmy. Obecně se ale půl-milionová hranice dá považovat za skutečně minimum, protože jen investice do například nástrojového vybavení - právě k rozšíření či prohloubení produktového portfolia jak vyplynulo z předchozích výsledků - není vůbec bezvýznamná.

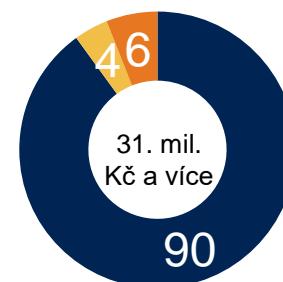
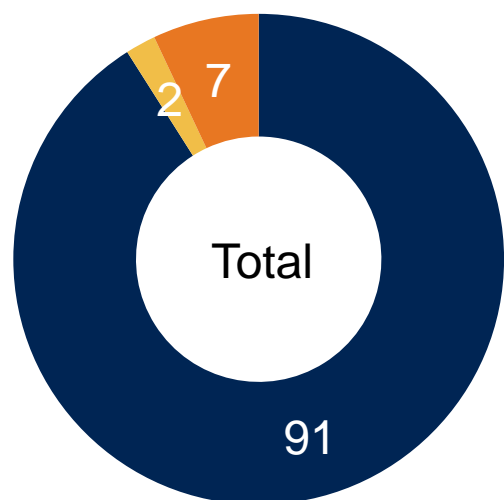
Například Čína takto skrytě subvencuje svůj export – firmám nesmírně pomůže, že nástroj nemusí celý rozpouštět do ceny výsledného produktu, a proto se našim firmám poměrně těžko konkuruje jejich dovozům. Zde je vidět evidentní obava z vysokých investic, spíše se bude jednat o postupné kroky, v běžných MSP tedy vstupy do digitální transformace kolem ICT, ERP, MES apod., čili žádná disruptive innovation není v plánu.

Q3. Jakým způsobem budete inovace financovat?
N=282/154/122 (báze firmy plánující inovace)

FIRMY SVÉ INVESTICE V DRtivÉ VĚTŠINĚ PŘÍPADŮ ZAMĚŘUJÍ NA ČESKÝ TRH.

Zaměření nastávajících investic v %, báze firmy plánující inovace

■ V ČR ■ Zahraničí ■ ČR i zahraničí

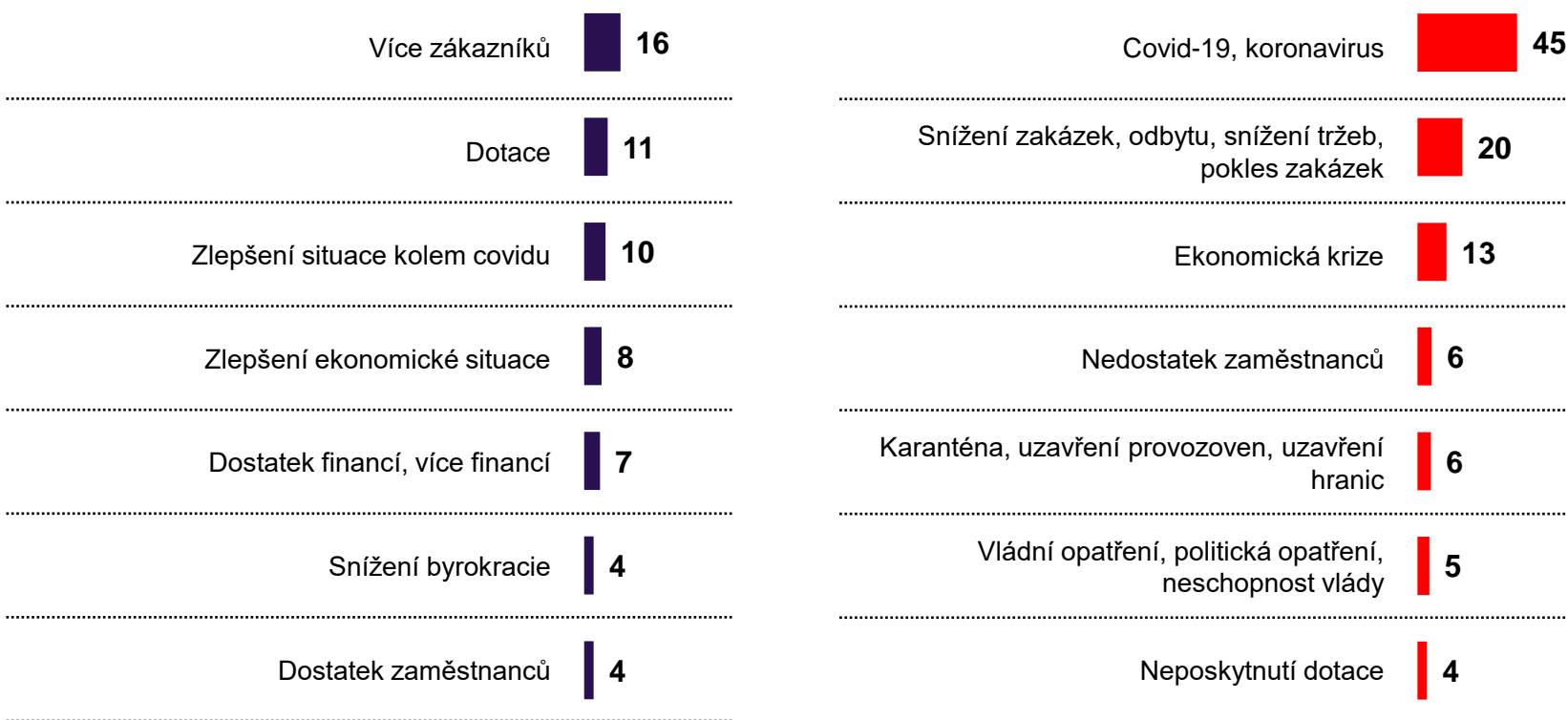
Komentář AMSP ČR:

Pojetí této otázky je možné dvojí:
1/ Jde o segment MSP – tedy do 250 zaměstnanců – a takové firmy v drtivé většině nemají řadu výrobních jednotek v zahraničí. Investují tedy tam, kde mají svůj hlavní byznys – v ČR. Stejně tak zpravidla nevyvádějí svůj zisk do zahraničí. O důvod více si jich vážít a případně je v nouzi podpořit.
2/ I když je možné investovat do zahraničí, cestování je nyní nesmírně komplikované, a způsobuje těžkosti zejména exportérům.

Q7. Investice plánujete....
N=282/154/122 (báze firmy plánující inovace)

VELKÝ PODÍL FIREM SE OBÁVÁ, ŽE BY JEJICH PLÁNY MOHL OHROZIT KORONAVIRUS.

Co by mohlo investiční plány urychlit/ohrozit? v %, otevřená otázka, báze firmy plánující inovace

Komentář AMSP ČR:

Ta obava je velmi reálná. Je tu stále samozřejmě řada firem, které hlásí, že nejsou nijak dotčeny. Ale je to jen otázkou času a hloubky krize. Je známou věcí, že ta postihuje různá odvětví v různých fázích. Například tam, kde dobíhají rozpracované projekty, skutečně krizi zatím nepocítili. Ale jde o to, zda jsou nasmlouvané a realizovatelné projekty nové. A to bývá kamenem úrazu. Je nutné počítat s tím, že koronavirus většinu firem zasáhne. Není to ale důvod k tomu, abychom jen nečinně čekali, co bude. A firmy to většinou vědí.

Q6. Co by mohlo vaše investiční plány urychlit? Q5. Co by mohlo vaše investiční plány ohrozit?
N=282 (firmy plánující inovace), zobrazeny odpovědi dosahující alespoň 4 %

Covidu-19 se více obávají firmy s nižším obratem. Firmy s vyšším obratem se více obávají celkového snížení tržeb.

Co by mohlo investiční plány urychlit/ohrozit?

Navýšení současného objemu prodeje produktu, dotační programy, vstup strategického partnera.

Kdyby se vše už vrátilo do správných kolejí.

Podpora státu a jasný přístup politiků k činnosti státu.

Zdraví zaměstnanců a dlouhodobě plusové výsledky.

COVID-19, snížení poptávky po současných produktech a službách.

Nedostatek finančních prostředků na účtu, vlivem koronaviru nejsme v dobré finanční situaci.

Odchod zaměstnanců, další nucené zavření podniku.

Neochota bank poskytnout úvěr, totéž u leasingových společností, špatný vývoj epidemie covidu.

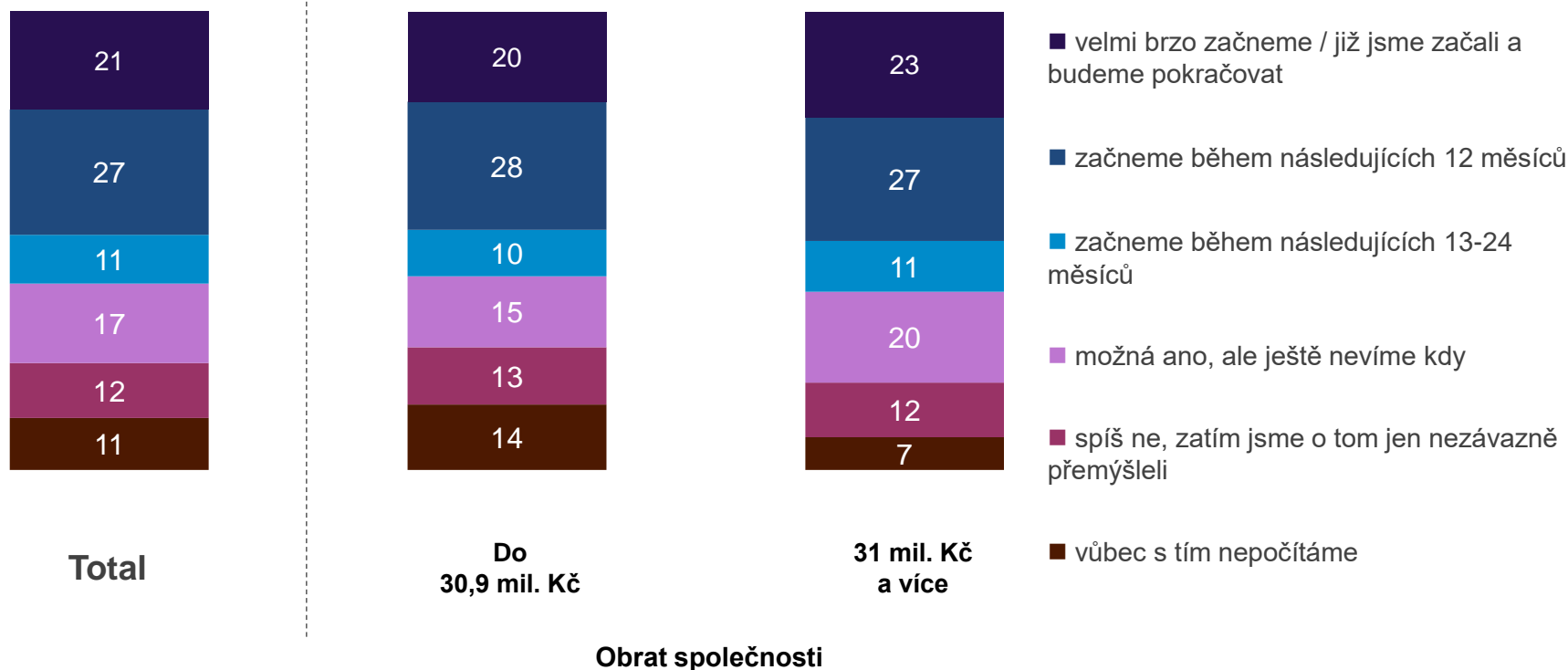
Komentář AMSP ČR:

Je zřejmé, že firmy s péčí řádného hospodáře nemohou jít do nepřiměřeného rizika, a tak je jisté, že chytrá vládní politika a hlavně jasné signály – např. dotační či zvýhodněné finanční produkty, ale i promyšlený kurzarbeit – jsou v takových situacích významným faktorem pro rozvoj, který snižuje nejistotu a naopak zvyšuje ochotu firem investovat. Firmy jsou si též vědomy důležitosti svých klíčových zaměstnanců, bez nichž nelze efektivně fungovat. Kritickým momentem je udržení cash flow, které však – primárně přes neflexibilní trh práce (délka propouštění) a nestabilní podmínky např. kurzarbeitu – neumožňují plánování cash flow do stabilní předpovědi delší než 1-2 měsíce.

PŘIBLIŽNĚ POLOVINA FIREM JIŽ POKROČILA V AUTOMATIZACI/ DIGITALIZACI/ROBOTIZACI NEBO S TÍM HODLÁ ZAČÍT BĚHEM PŘÍŠTÍCH 12 MĚSÍCŮ.

Plán v příštích 2 letech pokročit v automatizaci/digitalizaci/robotizaci

v %

Komentář AMSP ČR:

Zejména nedostatek pracovní síly, ale i zřejmá neochota Čechů pracovat na určitých pozicích (sklady, logistika, montážní linky) vede firmy k automatizaci výrob.

Má to ale háček – je to možné pouze u větších výrobních sérií, jinak je automatizace neúčinná a neekonomická. Proto je klíčové,

aby se ekonomika zcela nezastavila. Obecně je ale pravdou, že plošné zvýšení

technologické vyspělosti firem je klíčem k vyšší přidané hodnotě a produktivitě. 50% podíl ve

vnímání, co je digitalizace odpovídá předchozím průzkumů AMSP ČR, je to ne zcela dobrý a konkurenceschopný obraz MSP – zde se ukazuje význam povědomí a především připravenosti studií pro AMSP ČR (např.

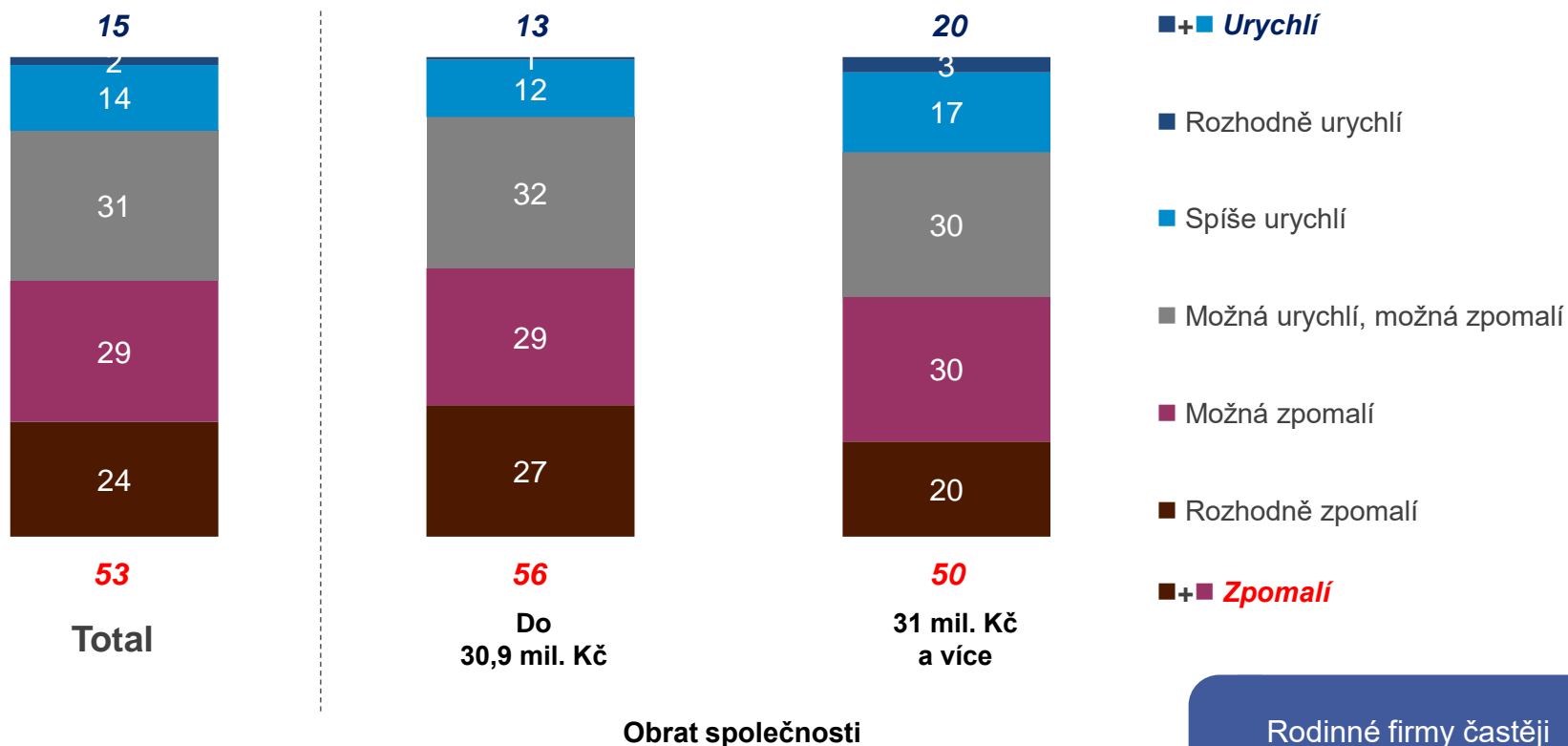
technologické vouchery, plná 100% podpora firem na počátku rozhodování, orientace v dynamickém světě ICT, I4.0 apod.

Q8. Pokročíte v nadcházejících 2 letech v automatizaci, digitalizaci nebo robotizaci vaší firmy?
N=300/168/126

FIRMY SPÍŠE OČEKÁVAJÍ, ŽE COVID-19 PROCES DIGITALIZACE/AUTOMATIZACE VE FIRMĚ ZPOMALÍ.

Očekávaný vliv Covidu-19 na proces digitalizace/automatizace ve firmě v %

- +■ **Urychlí**
- Rozhodně urychlí
- Spíše urychlí
- Možná urychlí, možná zpomalí
- Možná zpomalí
- Rozhodně zpomalí
- +■ **Zpomalí**

Rodinné firmy častěji očekávají, že Covid-19 zpomalí proces digitalizace.

Komentář AMSP ČR:

Záleží na úhlu pohledu. Firmy mají pravdu, že do cíleného upgradu ve smyslu provázané automatizace a digitalizace, je rizikem investovat právě nyní, pokud firma nemá dobře saturovaný cash a zdroj financí. Zcela jistě nebude chtít jít do větších investic, na které si bude muset půjčit – to jsou vždy poměrně drahé peníze, které musíte vědět, že vyděláte. To je tržní nejistota, jež se v tomto projevuje. Současně je právě toto často cestou, „jak z krize ven“.

Na druhé straně je též zřejmé, že covid jistě drobné formy digitalizace akceleroval. Spousta firem přešla na home-office s posílením propojení software a celého IT systému. Také se začaly více používat komunikační kanály jako Zoom, Webex, Teams apod.

Q9. Jaký vliv má podle vás Covid-19 na proces digitalizace/automatizace ve vaší firmě?
N=300/168/126

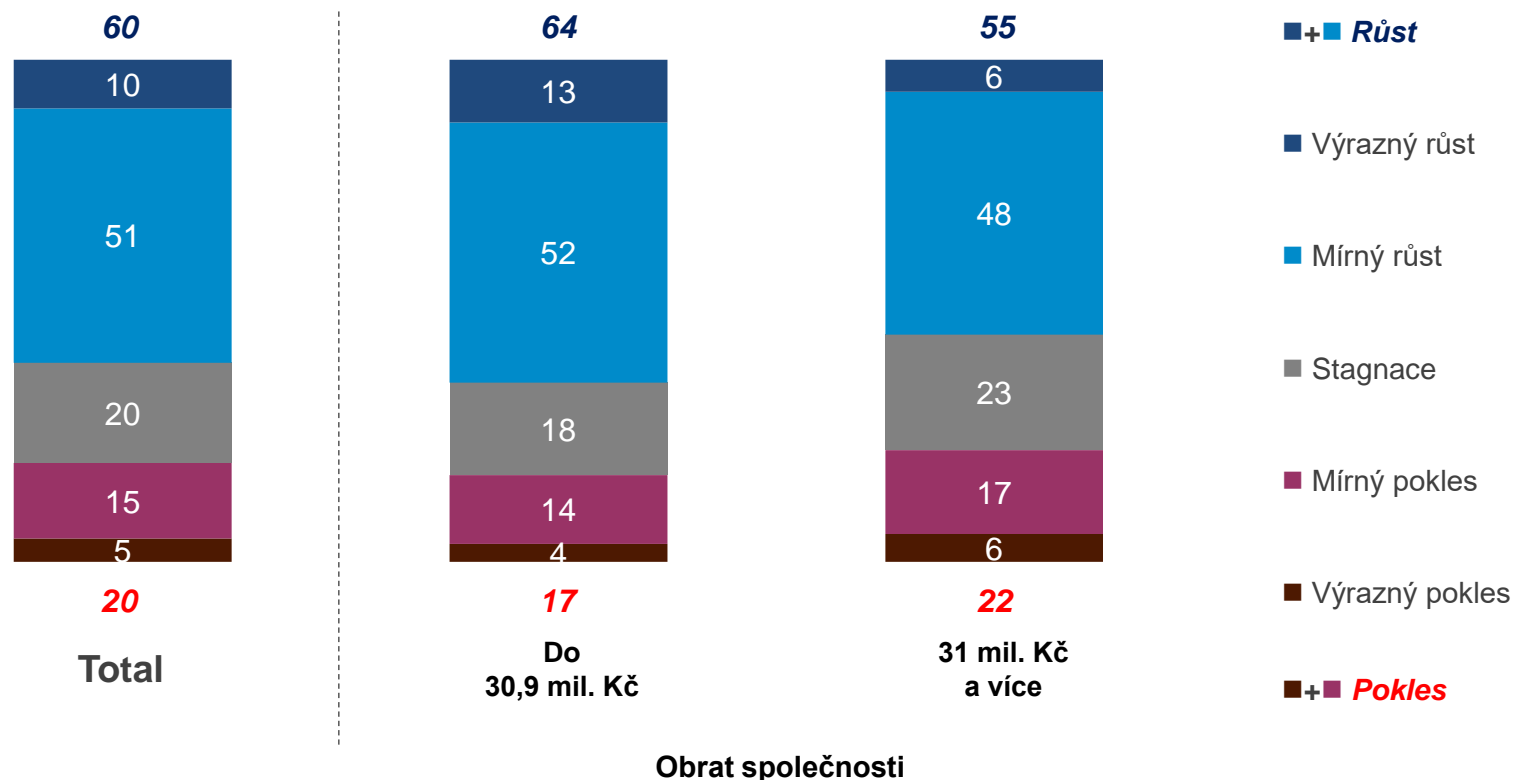
VÝPOMOC A ROLE BANK

NA KONCI ROKU 2019 UŽ MEZI FIRMAMI ČÁSTEČNĚ OPADAL EKONOMICKÝ OPTIMISMUS. 4 Z 10 OČEKÁVALY V ROCE 2020 POKLES NEBO STAGNACI.

Jaký výhled firma očekávala do roku 2020 na konci roku 2019?

v %

Rodinné firmy byly na konci roku 2019 o něco pesimističtější.

Komentář AMSP ČR:

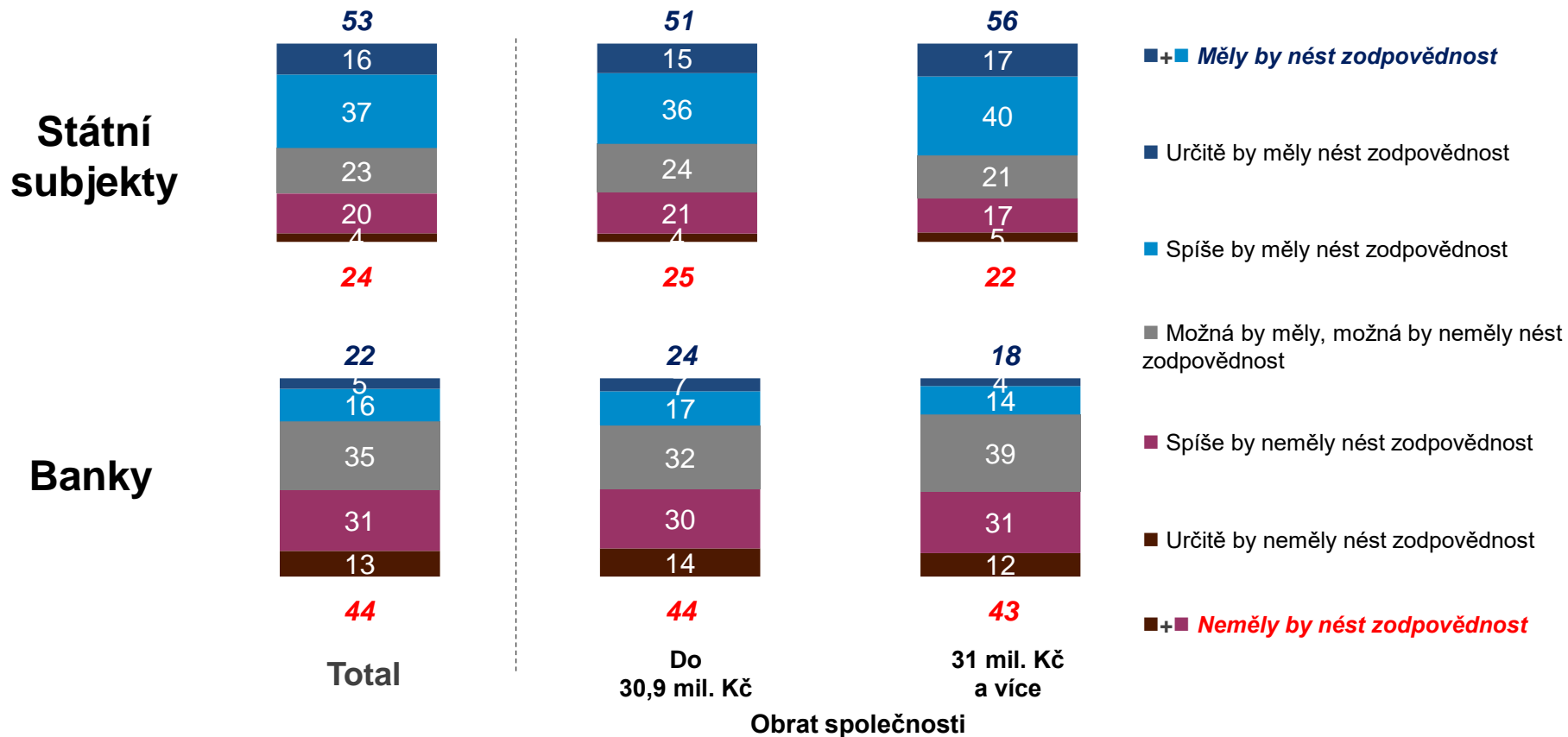
Výsledky napovídají zejména situaci na trhu práce koncem roku 2019, kdy firmy měly převis poptávky a na trhu chyběli pracovníci. Tato situace byla však rozdílná v různých oborech podnikání.

Q10. Když se nyní zamyslíte nad situací, která byla na konci roku 2019 - jaký jste očekávali vývoj ve vaší firmě pro rok 2020?
N=300/168/126

FIRMY CELKOVĚ OD BANK PŘÍLIŠ NEOČEKÁVAJÍ, ŽE BY MĚLY NĚST ZODPOVĚDNOST ZA VÝPOMOC FIRMÁM V SOUČASNÉ SITUACI.

Měly by dané subjekty nést zodpovědnost za výpomoc firem v současné situaci?

v %

Komentář AMSP ČR:

Nadpoloviční většina podnikatelů jasně očekává, že zodpovědnost za výpomoc firem v současné situaci by měl nést především stát.

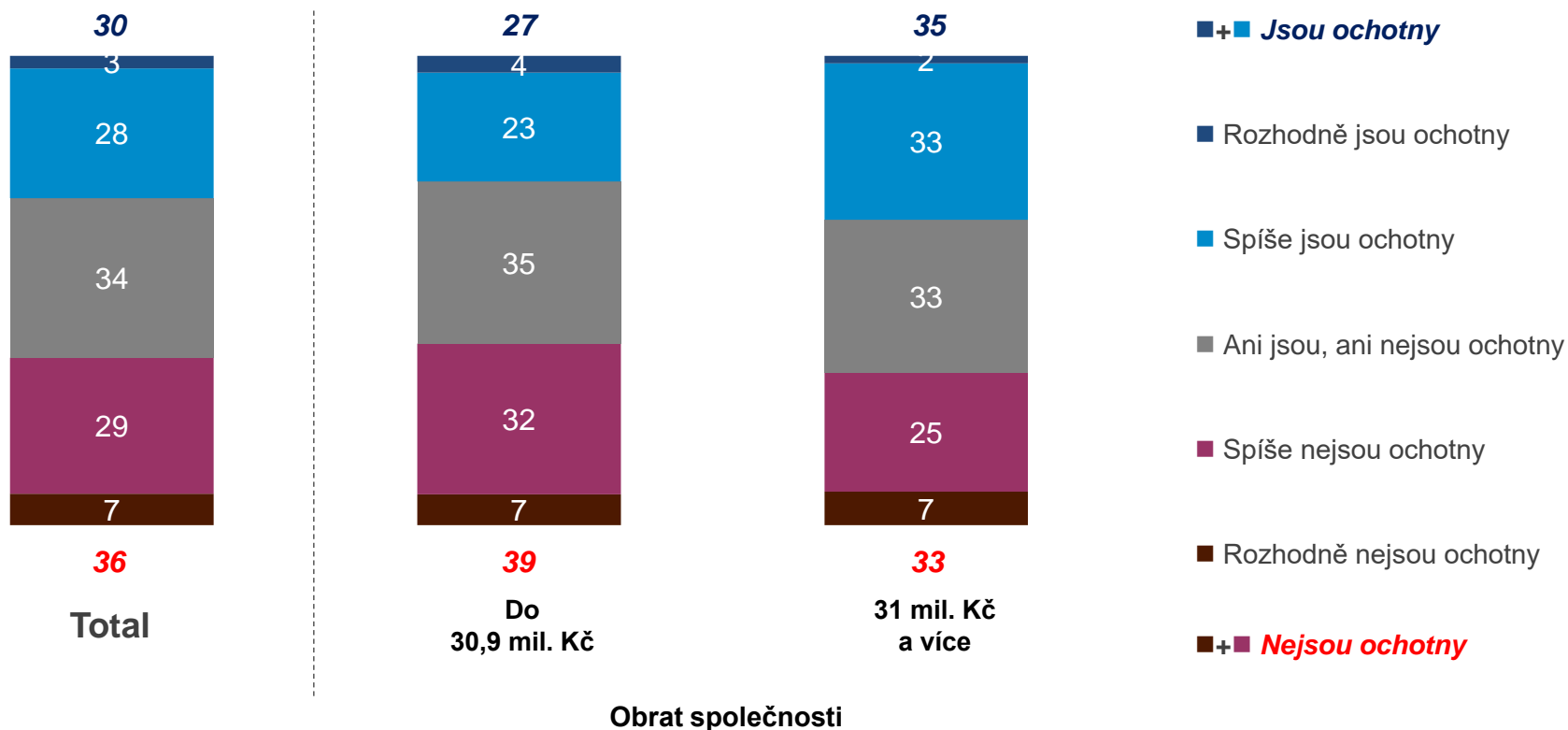
B1. Nakolik by podle vás měly následující subjekty nést zodpovědnost za výpomoc firmám v současné situaci?

N=300/168/126

BANKY NEJSOU VNÍMÁNY JAKO PŘÍLIŠ OCHOTNÉ FIRMÁM V SOUČASNÉ SITUACI POMÁHAT.

Jsou komerční banky ochotné pomáhat firmám zasaženým situací kolem Covidu-19?

v %

Komentář AMSP ČR:

Je zde evidentní široké pásmo nejistoty MSP, které se soustředí na své problémy. To otevírá velké pole pro banky – pokud se nebudou chovat příliš konzervativně - k uchopení či získání zákazníků pro menší úvěry v kombinaci s dalšími nástroji k prověřování firem (ČMZRB, dotační tituly, aktivity Digitálních inovačních hubů, center inovací a plánů rozvoje). Vhodnost takových multikriteriálních přístupů může bankám otevřít zajímavý podíl na trhu v prostoru digitální transformace.

B2. Nakolik jsou podle vás komerční banky v současné době ochotné pomáhat firmám zasaženým Covidem-19?

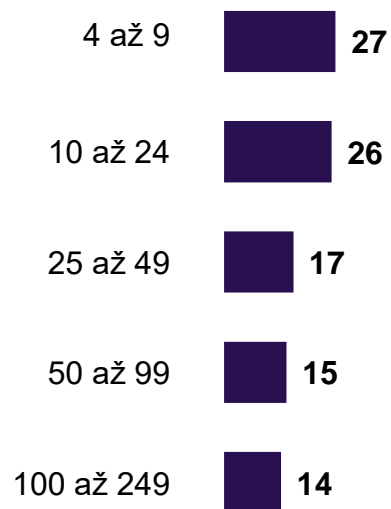
N=300/168/126

STRUKTURA VZORKU

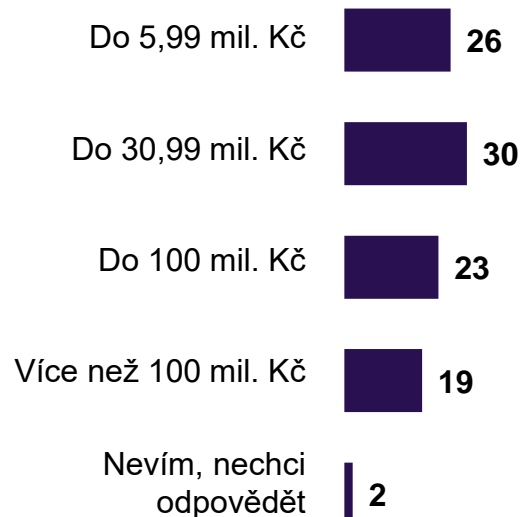

STRUKTURA VZORKU

Počet zaměstnanců

Obrat společnosti

Obor

38 % vzorku tvořily rodinné firmy.

N=300